

מצורעים? אחים!

רבי יהושע בן לוי חיבב את המצורעים, ישב בחברתם וקירב אותם. יש לאמץ את הגישה הזו גם בייחס ליהודים שרמתם הרוחנית נמוכה משלנו.

למה לגור בארץ?

אנשים שאינם יודעים להעריך את הפן הרוחני של "ארץ הקודש" שואלים מדוע אנשים בוחרים ביוזמתם לגור בישראל שהיא ארץ מוכת טרור, הילדים צריכים לשרת בצבא והמיסים גבוהים, הם לא מבינים מה מחבר את האנשים לארץ.

למעשה השאלה הזאת אינה חדשה כלל. מסופר בספר מלכים ב (פרק ב), שמיד לאחר בחירתו של אלישע לנביא הוא ביקר בעיר יריחו [?] היה זה הביקור הראשון שלו בתור נביא. נגשו אליו אנשי העיר ואמרו לו "הנה נא מושב העיר טוב כאשר אדוני ראה והמים רעים והארץ משכלת" (ב, יט). הם אמרו לו שכעיקרון יריחו זה מקום טוב, אבל יש כאן שתי בעיות 'קטנות' שאנו צריכים שתטפל בהן: "המים רעים, והארץ משכלת", אי אפשר לשתות את המים כאן, ואנשים מתים בעיר הזאת. ואכן אלישע ריפא את המים, וזה היה הנס הראשון שהנביא אלישע עשה.

שואלת הגמרא במסכת סוטה (מז, א): "וכי מאחר שהמים רעים וארץ משכלת אלא מה טובתה" [?] כיצד אומרים תושבי יריחו ש"מושב העיר טוב" כשאפילו כוס מים אי אפשר לשתות בה, ואנשים מתים בעיר הזו?! אלא אומר רבי חנין "חן המקום על יושביו". טבעו של עולם שאנשים מפתחים זיקה וקשר נפשי כלפי המקום שבו הם גרים, ומקומם מוצא חן בעיניהם.

רבי יוחנן מוסיף ואומר: "שלשה חנות הן, חן המקום על יושביו, חן אשה על בעלה, חן מקח על מקחו". יש "חן" ויש "יופי". כשאנחנו אומרים "חן" אין הכוונה שבהכרח המקום הזה יפה, יתכן שהוא כלל לא יפה אבל בכל זאת המקום הזה מוצא חן בעיני התושבים שגרים בו, והם פיתחו אהבה

מיוחדת למקום (יש להעיר שגם רבי חנין וגם רבי יוחנן ⁸⁷ הנזכרים לעיל ⁸⁸ השורש של שם הוא "חן").

כך זה גם בחיי הנישואין, כאשר אחד מוצא חן בעיני השני. לאו דווקא שהכוונה ליופי חיצוני, אלא מדובר בקסם כלשהו ⁸⁹ לרוב בלתי מוסבר ⁹⁰ שגורם לאותו אדם למצוא חן בעיני בן או בת הזוג. כך גם כאשר אדם רוכש משהו מסוים, במשך השנים הוא מתרגל אליו עד שהוא מפתח תלות מסוימת בדבר, קשר נפשי מסוים. לכן פעמים רבות אנשים מתקשים לעבור דירה ולמכור את הבית שלהם, מאחר שהם מרגישים שהם משאירים חלק מהנשמה שלהם שם.

מי זוכה לגילוי אליהו

פרשתנו עוסקת במהותו של המצורע ובצרעת שלו. טבעם של אנשים שכשהם רואים מצורע הם נרתעים ומתרחקים ממנו, הם בורחים מפניו, עד שכשרוצים לתאר אדם שכולם בדלים ממנו נהוג להתבטא בדרך כלל "מפלוני מתרחקים כמו ממצורע".

אבל בפרשת ומצורע נראה כי התורה עושה מאמץ עצום לנסות לטהר את המצורע ולמצות את כל האפשרויות עמו לפני שהוא נשלח אל מחוץ למחנה. הרבי מסביר ('לקוטי שיחות' כרך כז עמ' 89) שזוהי הסיבה שהתורה מצווה שדווקא הכהן ⁹¹ שהוא "איש החסד" ⁹² מטבעו ⁹³ יהיה זה שיחליט ויכריע האם האדם אכן מצורע או לא.

גם בתלמוד אנו מוצאים את שתי הגישות הללו. רוב האמוראים סבורים שמוטלת חובה על האדם הבריא להבדל מן המצורעים כדי שלא יינזק גם הוא. הגמרא מביאה שורה שלימה של אמוראים שנמנעו מלשבת ולבקר במקומות של מצורעים. לעומת זאת הגמרא באה ומספרת על אמורא אחד מפורסם בשם רבי יהושע בן לוי שהיה "מיכרך בהו ועסיק בתורה" ⁹⁴ "נדבק אצלם בשעה שעוסק בתורה ומושיבן אצלו" (רש"י), אמר אילת אהבים ויעלת חן אם חן מעלה על לומדי' אגוני לא מגנה" (כתובות עז, ב).

רבי יהושע בן לוי לא פחד ממצורעים, להיפך הוא הלך לבקר אותם וחיבב אותם, שכן הוא ראה ביהודים אלו את האחים שלו והוא אהב אותם. כשאוהבים מישהו לא רואים את הנגעים שלו, לא רואים צרעת, אלא רואים בן אברהם יצחק ויעקב. לפיכך דווקא רבי יהושע בן לוי זכה במשך תקופה מסוימת שאליהו הנביא יתגלה אליו בכל יום ויום. כי אדם שאוהב מצורעים ומקרב אותם [?] דווקא הוא ראוי לגילוי אליהו.

שהחיינו על חבר

בימינו ב"ה אין את הבעיה הזאת של צרעת כל-כך, ובוודאי לא במקום רגיל שבו רוב בני אדם גרים. אבל עדיין ניתן למצוא את העניין הזה ברוחניות. לעתים רואים שאנשים מתרחקים מאדם מסוים בגלל שהוא "לא מספיק דתי", הם לא מעוניינים בחברתו, רבים מאיתנו משתדלים מאד להיות בחברתם של אנשים שהם בדיוק כמותם, לא יותר דתיים מהם וגם לא פחות דתיים מהם, מה שנקרא בשפת העם "קליקה" [?] כלומר, לכל אחד יש את המעמד החברתי אליו הוא משתייך והוא לא מעוניין לשהות בחברתם של אנשים שהם לא בסוגו וברמתו.

בא רבי יהושע בן לוי ומלמד אותנו שאם אתה רוצה קשר עם ריבונו של עולם, אם אתה מחפש את המפתח כיצד "לקנות את לבו" של הקב"ה [?] הדרך היא לחבק כל אחד ואפילו אדם מצורע.

כולם מכירים את נוסח הברכה "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" אותה אנו נוהגים לברך בכל חג ויום-טוב. ההלכה מגדירה שאת ברכת שהחיינו יש לברך על "כל שמחת לבב הבאה לאדם מטובת עולם הזה" (שוע"ר ברה"נ יב, א). בא רבי יהושע בן לוי ואומר הלכה מאד מעניינת: "הרואה את חברו לאחר שלשים יום אומר שהחיינו" (ברכות נח, ב).

לדעת רבי יהושע בן לוי, אם אדם פגש את חברו לאחר שהוא לא ראה אותו במשך חודש ימים [?] הרי זו שמחה של ממש שמצדיקה ברכת "שהחיינו". כולנו יודעים שצריך לעזור, לכבד, לקרב ואפילו לאהוב כל אדם, גם את אותם אנשים שלא תמיד נעים להיות בחברתם. ואכן בדרך כלל

אנשים מתגברים על הרתיעה הטבעית שלהם והם מסייעים לזולת ככל שידם מגעת.

רבי יהושע בן לוי בא ואומר כאן משהו חדש לגמרי: לא מספיק שאתה מתנהג אליו כמו חבר אלא עליך לאהוב את הזולת במידה כזאת שאם אתה רואה אותו לאחר חודש ימים שלא פגשת אותו, הפגישה עמו מעוררת בך שמחה כה רבה עד שתרצה לברך "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".